

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31.01.1961, sp. zn. 6 Tz 89/60, ECLI:CZ:NS:1961:6.TZ.89.1960.1

Číslo: 32/1961

Právní věta: Keď ustanovenie o špekulácii podľa § 134a tr. zák. je pre obvineného priaznivejšie, ako ustanovenie § 134 tr. zák. pred novelou, môže súd posúdiť trestnú činnosť spáchanú pred 1. januárom 1957 podľa § 134a tr. zák. iba vtedy, ak páchatel tým konaním naplnil tak znaky trestného činu ohrozenia zásobovania podľa § 134 tr. zák., ako aj znaky trestného činu špekulácie. Naplnenie znakov trestného činu ohrozenia zásobovania podľa § 134 tr. zák. (v znení pred novelou) predpokladá, že páchatel svojím konaním by mohol ohroziť plynulé zásobovanie predmetmi potreby aspoň čast' obyvateľstva nejakého miesta. Také práce a služby, ktoré páchatel vykonal bez dodania vlastného materiálu apod., aj keď je poskytol za premrštené ceny, možno posudzovať len ako priestupok čierneho obchodu podľa § 87 písm. a) tr. zák. spr., event. pokiaľ sa tým páchatel živil a vyhýbal sa poctivej práci, ako trestný čin príživníctva podľa § 188a tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 31.01.1961

Spisová značka: 6 Tz 89/60

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Jednotná zemědělská družstva, Přestupky, Příživnictví, Spekulace

Předpisy: 86/1950 Sb. § 55
§ 134a 88/1950 Sb. § 87 64/1956 Sb. § 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 32/1961 sb. rozh.

Keď ustanovenie o špekulácii podľa § 134a tr. zák. je pre obvineného priaznivejšie, ako ustanovenie § 134 tr. zák. pred novelou, môže súd posúdiť trestnú činnosť spáchanú pred 1. januárom 1957 podľa § 134a tr. zák. iba vtedy, ak páchatel tým konaním naplnil tak znaky trestného činu ohrozenia zásobovania podľa § 134 tr. zák., ako aj znaky trestného činu špekulácie. Naplnenie znakov trestného činu ohrozenia zásobovania podľa § 134 tr. zák. (v znení pred novelou) predpokladá, že páchatel svojím konaním by mohol ohroziť plynulé zásobovanie predmetmi potreby aspoň čast' obyvateľstva nejakého miesta.

Také práce a služby, ktoré páchatel vykonal bez dodania vlastného materiálu apod., aj keď je

poskytol za premrštené ceny, možno posudzovať len ako priestupok čierneho obchodu podľa § 87 písm. a) tr. zák. spr., event. pokiaľ sa tým páchatel' živil a vyhýbal sa poctivej práci, ako trestný čin príživníctva podľa § 188a tr. zák.

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu z 31. januára 1961 - 6 Tz 89/60)

Ludový súd v Piešťanoch uznal obžalovaného vinným trestným činom špekulácie podľa § 134a ods. 1 tr. zák. a odsúdil ho zato na podmienený trest odňatia slobody v trvaní 1 (jedného) roka a na vedľajší peňažný trest v sume 6000 Kčs.

Uvedenej trestnej činnosti sa obvinený podľa zistenia ľudového súdu dopustil tým, že od októbra 1955 do marca 1960 za účelom zaopatrenia si neoprávneného majetkového prospechu zaoberal sa kupovaním a odpredajom starších stabilných motorov, ktoré po oprave so ziskom predával. Okrem toho sa zaoberal aj zhotovovaním železných brán a ohrád, elektroinštalačnými prácami, šrotovaním obilia, a to všetko bez úradného povolenia. Takto zakúpil na rôznych miestach 5-7 starších motorov, ktoré po oprave odpredal so ziskom okolo 4000 Kčs, zhotovil 8 brán (železných) a 1-2 železné ohrady, a v 18 prípadoch previedol rôzne elektroinštalačné práce, zhotovil najmenej 100 m² drôteného pletiva a najmenej v 9 prípadoch previedol šrotovanie obilia. Takýmto spôsobom získal obvinený podľa zistenia súdu sumu presne neustálenú, avšak prinajmenej čiastku okolo 10 000 - 11 000 Kčs.

Krajský súd v Bratislave zamietol odvolanie obvineného a na odvolanie okresného prokurátora zrušil rozsudok súdu I. stolice vo výroku o treste a vyslovil nový podmienený trest odňatia slobody v trvaní 18 (osemnásť) mesiacov, ako aj nový vedľajší bezpodmienečný trest peňažný v sume 12 000 Kčs.

Okrem toho krajský súd podľa § 55 ods. 1 písm. a), b) tr. zák. vyhlásil za prepadnuté veci zaistené u obvineného pri domovej prehliadke.

Najvyšší súd na sťažnosť pre porušenie zákona podanú predsedom Najvyššieho súdu zrušil oba rozsudky a nariadil Okresnému súdu v Topoľčanoch, aby vo veci znova konal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Ludový súd pri posúdení činnosti obžalovaného nebral v úvahu, že ustanovenie o špekulácii podľa § 134a tr. zák. bolo zavedené iba zákonom č. 63/1956 Zb. s platnosťou od 1. januára 1957 miesto zrušeného ustanovenia o ohrození zásobovania podľa § 134 tr. zák.

Podľa § 12 tr. zák. sa trestnosť činu posudzuje podľa zákona platného v čase, keď bol čin spáchaný, podľa neskoršieho zákona sa posudzuje len vtedy, ak je to pre páchatela priaznivejšie.

Za daného stavu veci, keď ustanovenie o špekulácii podľa § 134a tr. zák. je pre obvineného priaznivejšie, ako ustanovenie § 134 tr. zák. pred novelou, mohol ľudový súd posúdiť trestnú činnosť menovaného spáchanú pred 1. januárom 1957 podľa § 134a tr. zák. iba vtedy, ak týmto konaním súčasne naplnil znaky trestného činu ohrozenia zásobovania podľa § 134 tr. zák. a trestného činu špekulácie podľa § 134a tr. zák. Naplnenie znakov trestného činu ohrozenia zásobovania podľa § 134 tr. zák. (v znení pred novelou) však vyžaduje, aby páchatel' svojim konaním mohol ohroziť plynulé zásobovanie predmetmi potreby aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta. Keď túto okolnosť ľudový súd nezistil, rozhodol iba na základe nedostatočných dôkazných podkladov.

Podľa zistenia ľudového súdu obvinený v priebehu 5 rokov kúpil celkom asi 7 motorov, z ktorých dva si ponechal a 5 predal so ziskom asi 4000 Kčs. Z výsledkov vykonaného dokazovania sa podáva, že z týchto 5 motorov kúpil a predal obvinený ešte pred 1. januárom 1957. Aj keby sa zistilo, že u tých motorov, ktoré predal ešte pred 1. januárom 1957, išlo o úzkoprofilový tovar, teda že by kupovanie a

predaj všetkých 5 motorov sa dal podriaďiť pod ustanovenie o špekulácii podľa § 134a tr. zák., bolo ničmenej povinnosťou súdu, zistiť pokiaľ možno presne čiastku, o ktorú sa obvinený pritom bezpracne obohatil.

Ludový súd totiž v tejto súvislosti neprihliadol k obhajobe obvineného, potvrdenej aj niektorými svedkami, ako výpoveďami svedka S., D., ako aj potvrdením JRD, že išlo predovšetkým o brakové motory, ktoré už boli určené do šrotu a že tieto motory potrebovali značné opravy.

Aby teda mohol ľudový súd ustáliť, o akú sumu sa obvinený v súvislosti s odpredajom motorov bezpracne obohatil, mal zistiť rozsah obvineným vykonaných opráv, ako aj hodnotu dodaných nových súčiastok.

Pokiaľ ide o skutkové zistenia ľudového súdu v súvislosti s ďalšími vykonanými prácami, je treba vidieť vážne pochybenie súdu tiež v tom, že do trestnej činnosti obvineného zahrnul aj práce, ktoré obvinený vykonal bezplatne, resp. v rámci susedskej svojpomoci. Takéto konanie obvineného nezakladá znaky trestného činu a ani priestupku. Tak pokiaľ ide o zhotovenie železnej brány pre R., tento svedok potvrdil obhajobu obvineného, že za zhotovenie tejto brány obvinený od menovaného nič neobdržal. Pokiaľ ide o bránu zhotovenú pre M., tento svedok uviedol, že v dobe, kedy obvinený pracoval na jeho železnej bráne, zastupoval obvineného v zamestnaní po dobu 3 dní. Rovnako S. potvrdila obhajobu obvineného, že obvinený zhotovil bránu bezplatne a že obdržal iba 200 Kčs na zakúpenie materiálu. Z tej skutočnosti, že S., dávno pred zhotovením uvedenej brány v rámci susedskej svojpomoci pomáhal obvinenému pri stavbe jeho rodinného domku, nie je možno v žiadnom prípade dovodiť, že železnú bránu pre S. zhotovil za úplatu, ak by sa zistilo, že suma 800 Kčs skutočne predstavuje náklady spojené so zhotovením tejto brány.

Rovnako aj pokiaľ ide o inštalačné práce, ľudový súd nehodnotil tú skutočnosť, že svedok B., R. a do určitej miery aj svedok C. potvrdili obhajobu obvineného, že tieto práce vykonal obvinený bezplatne, resp. že od C. za zavedenie elektrického prúdu obdržal za materiál 35 Kčs.

Teda aj v týchto troch prípadoch nemožno v žiadnom smere dovodiť, že by sa obvinený dopustil trestného činu alebo priestupku.

Taktiež u ďalších prác, ako u pílenia dreva, šrotovania obilia a iných, mal ľudový súd vynechať tie skutky, kde obvinený vykonal práce buď úplne bezplatne, alebo v rámci susedskej svojpomoci. Ide najmä o práce vykonané v prospech L., H. a Ž.

Pri prácach v súvislosti so šrotovaním ľudový súd neprihliadol k dokumentu, ako aj k svedeckej výpovedi funkcionára JRD G., z ktorých je zrejmé, že obvinený mal od 28. augusta 1956 do 30. júna 1957 úradné povolenie na šrotovanie obilia, takže v tejto dobe, pokiaľ za túto prácu bral iba úradne stanovené odmeny, tiež nie je možno menovaného stíhať pre protiprávne konanie.

Konečne pokiaľ ide o drôtené pletivo, je zistenie ľudového súdu v rozpore s výsledkami vykonaného dokazovania. Obhajoba obvineného, že drôtené pletivo Š. nezhotovil sám, ale iba na jej žiadosť kúpil v Piešťanoch a priviezol, je potvrdená výpoveďou tejto svedkyne a do určitej miery aj potvrdením založeným vo spise.

Pokiaľ by mal ľudový súd pochybnosti o správnosti týchto dôkazov, mohol si správnosť obhajoby obvineného ešte overiť vypočutím svedka P. z Piešťan, od ktorého obvinený toto pletivo pre Š. mal zakúpiť.

Zo všetkých uvedených skutočností je zrejmé, že ľudový súd tým, že v súdenom prípade zahrnul do trestnej činnosti obvineného aj také skutky, najmä aj také práce alebo služby, ktoré obvinený vykonal buď úplne bezplatne, alebo v rámci susedskej svojpomoci, alebo na základe úradného povolenia ako

v prípade šrotovania obilia, alebo tiež prácu, ako drôtené pletivo, o ktorom nebolo výsledkami vykonaného dokazovania preukázané, že by ho zhotovil obvinený, neprihliadol ku všetkým dôležitým dôkazom v spise založeným a rozhodol preto bez toho, že by starostlivo zvážil všetky okolnosti prípadu v ich jednotlivosti a celku. Takýmto nesprávnym prístupom pri hodnotení dôkazov porušil ľudový súd zákon v ustanovení § 2 ods. 8 tr. por.

Okrem toho ľudový súd tým, že pristúpil ku skutkovým záverom bez toho, že by zistil, či konaním obvineného do 1. januára 1957 boli naplnené aj znaky trestného činu podľa § 134 tr. zák. (v znení pred novelou), teda, že týmto svojím konaním ohrozil plynulé zásobovanie aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta, a bez zistenia hodnoty obvineným vykonanej práce, porušil zákon aj v ustanovení § 2 ods. 7 tr. por.

Tých istých porušení zákona sa dopustil aj krajský súd, ktorý na základe odvolaní okresného prokurátora a obvineného mal možnosť uvedené pochybenia súdu I. stolice napraviť. Tieto pochybenia súdov potom mali za následok, že právne posúdenie doterajšej zistenej trestnej činnosti obvineného ako trestný čin špekulácie je nedostatočne podložené.

Vedľa nedostatkov skutkovej povahy je treba poznamenať, že u obidvoch súdov je patrný nedostatočný triedny rozbor veci, ktorý mal nepochybne za následok, že súdy nevystihli pravú povahu konania obvineného, čo potom viedlo k nesprávnemu posúdeniu zažalovaného skutku.

Ľudový súd vo svojom rozsudku vôbec neodôvodnil právne posúdenie trestnej činnosti obvineného, krajský súd tak síce urobil, ale nedostatočným spôsobom. Krajský súd pri skúmaní subjektívnej stránky konania obvineného tomuto vytýka, že nepodpísal prihlášku do JRD napriek tomu, že svojimi odbornými znalosťami by bol platnou posilou pre JRD a že prihlášku podpísala iba jeho manželka, ktorá pre nemoc je už dlhší čas práce neschopná. Krajský súd tiež prihliadol na to, že obvinený si zakúpil osobné auto.

Z tej skutočnosti, že obvinený nepodal prihlášku do JRD, ačkoľvek s prihliadnutím na jeho odborné znalosti by mohol byť platným členom družstva pri zavádzaní mechanizácie do poľnohospodárstva, nie je možno bez ďalšieho vyvodiť negatívne závery o postoji obvineného k socializácii dediny. Obvinený síce pochádza z poľnohospodárskej rodiny (otec vlastnil 10-11 jutár pôdy), ale sám nikdy v poľnohospodárstve zamestnaný nebol. Po vychodení škôl sa vyučil kováčskemu remeslu a po vyučení spočiatku pracoval ako kováčsky pomocník, neskoršie pracoval po dobu 2 1/2 roka v Škodových závodoch v Dubnici n. Váhom. Od roku 1947 je obvinený zamestnaný u ČSAD ako vodič motorových vozidiel, naposledy na trati Topoľčany-Piešťany s mesačným príjmom okolo 1900 Kčs. Svoju prácu vykonával svedomite, viackrát bol odmenený ako najlepší pracovník a úspešne sa zapojil do súťaže 150 000 km bez nehody. Podľa správy o povesti, vypracovanej MNV, má obvinený v mieste bydliska dobrú povesť, zapája sa do akcií, ktoré sa v obci prevádzajú. Podľa potvrdenia JRD obvinený sa v dobe dovolenky zúčastnil mlátenia ako mlátačkář.

Pri právnom posúdení doteraz zisteného konania obvineného súdy nevychádzali zo zákona a najmä neprihliadli k smernici pléna Najvyššieho súdu zo 14. februára 1959 (č. 6/59 Z. rozh. tr.).

Podľa citovanej smernice podstatou špekulácie je spravidla realizované alebo zamýšľané scudzenie za účelom dosiahnutia neoprávneného prospechu. Takáto špekulácia s predmetmi potreby môže byť prevádzaná i iným spôsobom, a to medzi inými tiež ďalším spracovaním predmetov potreby, avšak poskytovania osobných služieb za premrštené ceny môže byť posúdené iba ako priestupok čierneho obchodu podľa § 87 písm. a) tr. zák. spr.

Podľa tejto smernice teda by mohla byť posúdená ako špekulácia iba tá časť konania obvineného, pokiaľ tento skupoval stabilné motory a tieto potom ďalej odpredával, ako aj zhotovovanie železných

brán a železných ohrad, a to však po spresnení skutkových zistení či tie predmety, ktoré predal, resp. zhotovil ešte pred 1. januárom 1957 boli takým úzkym profilom, ako to má na mysli ustanovenie § 134 tr. zák. a po odpočítaní nákladov spojených s materiálom získaným bez porušenia predpisov o kúpe takýchto materiálov a vynaloženou vlastnou prácou, ako aj vypustení týchto predmetov, ktoré obvinený spracoval bezplatne alebo v rámci susedskej svojpomoci.

Takéto právne posúdenie by však bolo na mieste iba vtedy, ak dosiahnutý alebo zamýšľaný zisk by prevyšoval sumu 2000 Kčs.

U ostatných vykonaných prác, po spresnení doterajších skutkových zistení, pokiaľ by sa preukázalo, že tieto práce vykonával za premrštené ceny, by týmto konaním obvineného boli naplnené iba pojmové znaky čierneho obchodu podľa § 87 písm. a) tr. zák. spr.